

UOT 336.77

PUL-KREDİT SİYASƏTİNİN İQTİSADİYYATDA ROLU VƏ İQTİSADİ ARTIMA TƏSİRİ

Samir MƏMMƏDOV*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 16 fevral 2024; çapa qəbul edilmişdir: 7 mart 2024; online-da çap edilmişdir: 24 may 2024.

Received: 16th of February, 2024; accepted: 7th of March, 2024; published online: 24th of May, 2024.

Açar sözlər: *pul-kredit siyasəti, iqtisadi artım, faiz dərəcəsi, iqtisadi analiz*

Giriş

XX əsrin sonlarında pul-kredit siyasəti həm inkişaf etmiş ölkələrin iqtisadiyyatında, həm də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə mühüm institusional sahəyə çevrilir. Pul-kredit siyasətinin düzgün aparılması iqtisadiyyatın inkişafına mühüm təsir göstərir. Mərkəzi bankların əsas məqsədləri iqtisadiyyatdakı tsiklik tərəddüdləri azaltmaq, qiymətləri sabitləşdirmək, iqtisadi artıma təşviq etmək və optimal tədiyyə balansını təmin etməkdir.

Aİ-nin 1975-ci ildən indiyədək pul-kredit siyasəti strategiyası, əməliyyat mexanizmi, pul tənzimləmə üsulları və təcrübələri ümumi qiymət sabitliyinin təmin edilməsi kimi əsas məqsədə nail olmaqda öz effektivliyini sübut edir. Avropa Mərkəzi Bankı tərəfindən həyata keçirilən vahid pul siyasətinin əsas məqsədi qiymət sabitliyinin irəli sürülməsi, aşağı inflyasiya, Aİ-yə üzv ölkələrdə makroiqtisadi göstəricilərin yaxşılaşdırılmasının iqtisadi artım və əhəlinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün möhkəm zəminə hazırlamaqdır. Empirik tədqiqatlar vasitəsilə maliyyə sisteminin pul köçürmə mexanizmləri haqqında hərtərəfli təsəvvür əldə etməklə global maliyyə böhranı zamanı müxtəlif iqtisadiyyatların müqayisəsi üçün müqayisəli təhlil metodlarından istifadə edilmişdir.

1. Pul-kredit siyasətinin tərfi və tarixi

Pul-kredit siyasətinin ölkə iqtisadiyyatının tənzimlənməsi vasitəsi kimi daşdığı xüsusiyət onun iqtisadiyyata təsirinin dolayı xarakteridir. Burada əsas məqsəd iqtisadiyyatda tsiklik dalğalanmaları yumşaltmaq, iqtisadiyyatın davamlı artımını təşviq etmək, qiymət sabitliyini və optimal tədiyyə balansını təmin etməkdir. İqtisadiyyatın tənzimləmə sisteminin ən mühüm aspekti kimi pul siyasətinin səmərəli həyata keçirilməsi dayanıqlı iqtisadi artımı şərtləndirən əsas amillərdən biridir. Pulun dəyərini qoruyub saxlayacaq və bazar nizamının inkişafını təşviq edəcək sabit pul sisteminin yaradılması iqtisadiyyatın davamlı inkişafını təmin edir. Pul siyasətinin məqsəd və qaydalarının aydın şəkildə müəyyən edilməsi, pul sektorunun iqtisadiyyatın digər sektorları ilə keyfiyyət və kəmiyyət əlaqələrini əks etdirən transmissiya mexanizmlərinin sistemli təhlili pul siyasətinin effektivliyini artırır (5, s. 55).

Pul-Kredit dövriyyəsi konsepsiyasının tarixi təkamülü müxtəlif nəzəri paradigmalardan formalaşmasının əsas axınında pulun kəmiyyət nəzəriyyəsinə əsaslanır. Klassik məktəbin nümayəndələri pulun kəmiyyət nəzəriyyəsini müdafiə edirlər. Belə ki, onların fikrincə qısa müddətdə pul kütləsinin həcmində dəyişməsi ümumi istehsalın həcmində də

* magistrant, Bakı Avrasiya Universiteti
e-mail: samir321-98@mail.ru

təsir edir. Keynsçi iqtisadçılar isə sərbəst bazar sistemində makroiqtisadi tarazlığı təmin edən daxili mexanizmin olmamasını xüsusi vurğulayırlar. Əmanətlər və gözlənilən investisiyalar arasında balanssızlıq iqtisadi aktivliyin azalmasına səbəb olur. Bu da inflyasiyanı artırır və işsizliyin yaranmasına gətirib çıxarır. Kəmiyyət nəzəriyyəsi əsasında inkişaf edən post-Keynsçi yanaşmada pul tələbinin qeyri-sabitliyi və monetar hədəfləşdirmənin effektivliyinin aşağı olması səbəbindən pul siyasətinin inflyasiya hədəflənməsinə keçid həll yolu kimi tövsiyə olunur. Pul tələbinin artan qeyri-sabitliyi maliyyə innovasiyalarının inkişafı və nizamsız xarici kapital axınının təsiri ilə izah edilə bilər. Əvvəllər pul-kredit siyasətinin iqtisadiyyata təsirinin nəzəri təhlili, sadələşdirilmiş maliyyə strukturuna malik statik modellərə əsaslanırdı. Con M. Keynsin təklif etdiyi iqtisadi modeldə pul bazara faiz kanalı vasitəsilə ötürülür (7, s. 65).

2. Pul-kredit siyasətinin alətləri

Pul-kredit siyasəti alətləri iki növə bölünür: birbaşa və dolaylı. Birbaşa pul-kredit siyasəti alətlərinə kredit limitləri, faiz dərəcəsinin birbaşa tənzimlənməsi, likvidliyin həyata keçirilməsi aiddir. Dolaylı pul siyasəti alətləri məcburi ehtiyat norması, yenidən diskont əməliyyatları, açıq bazar əməliyyatlarıdır. Mərkəzi bank hüquqi tənzimləmələrə əsaslanaraq, bilavasitə tətbiq olunan pul siyasətini həyata keçirir. Hazırda inkişaf etmiş ölkələrin mərkəzi banklarının birbaşa icra üsullarından istifadə etməsi pul və kredit sahəsində maliyyə liberallaşması deməkdir. Birbaşa tətbiq edilən pul siyasəti üsulları maliyyə sektoruna sürətli və ciddi təsir tələb edən böhran vəziyyətlərində, maliyyə bazarlarının və ya digər pul siyasətinin kifayət qədər inkişaf etmədiyi şəraitdə tətbiq edilir. Pul-kredit siyasəti çərçivəsində dolaylı tənzimləmə vasitələrinin effektivliyinin təmin edilməsi pul bazarının inkişaf dərəcəsindən asılıdır (7, s. 43).

Pul-kredit siyasətinin aralıq məqsədləri bilavasitə mərkəzi bankın fəaliyyəti ilə bağlıdır və dolaylı yollarla həyata keçirilir. Mərkəzi bankın əsas funksiyalarından biri pul kütləsinə nəzarət etməkdir. Mərkəzi bank istiqrazları açıq bazarda satdıqda, bu satış nəticəsində bankların ehtiyatları azalır. Ehtiyatların tükənməsi kreditlərin həcmində azalmasına və buna görə də ölkədə pul kütləsinin enişinə gətirib çıxaracaqdır. İstiqraz satışının əsas məqsədi maliyyə sisteminə inflyasiya təzyiqini azaltmaq üçün pulun dövriyyədən çıxarılmasıdır (10, s. 55).

3. Pul köçürmə mexanizmləri

Pul siyasətində köçürülmə mexanizmləri iqtisadiyyatın təşkilinə və fəaliyyətinə təsir kanallarını müəyyənləşdirir. Bu kanallar pul siyasəti sahəsində tədbirlər həyata keçirərək monetar orqanların qərar qəbul etmə prosesini və onun sektora təsirinin xüsusi transmissiya mexanizmi prosesini əhatə edir.

Transmissiya mexanizminin strukturu makroiqtisadi dəyişənlərin zəncirlərindən və pul siyasətindəki xüsusi şərtlərdən, iqtisadi subyektlərin spesifik davranışından, ölkənin maliyyə sisteminin strukturundan və pul siyasətinin metodlarından asılı olaraq dəyişir. İlk dəfə olaraq pul siyasətinin ötürülmə mexanizmləri Keynsçi təhlildə qeyd edilir və pul kütləsinin iqtisadi fəaliyyətə təsir göstərdiyi dəyişənlər sistemi adlanır (9, s. 80).

Pul siyasətinin bazar subyektlərinin fəaliyyətinə təsiri qısa və ya ortamüddətli xarakterli iqtisadi bazar şəraitində müəyyən dövrləri əhatə edir. Pul siyasətinin işlənilməsi, həyata keçirilməsində pul tənzimlənməsinin əsas predmeti tədaviyə ehtiyac olan ümumi pul kütləsidir (3, s. 65).

Mərkəzi bank özünün iqtisadi vəziyyətindən asılı olaraq dövriyyədə olan pul kütləsinin həcmində və dinamikasında müxtəlif üsullarla təsir edən iki növ pul siyasəti həyata keçirir: genişləndirici və sərt pul siyasəti (6, s. 52).

Genişləndirici pul siyasəti həyata keçirildikdə mərkəzi bank nominal pul kütləsini artırır, real pul kütləsi qiymətlərlə müqayisədə artdıqca faiz dərəcələri azalır və gəlirlər artır. Pul siyasətinin likvidlik effektinə görə təklif artıqlaması olduqda, istiqrazların alınması ilə aradan qaldırılır. İstiqraz qiymətlərinin artması faiz dərəcələrinin azalmasına səbəb olur. Əgər investisiyalar faiz dərəcələrinə həssas deyilsə, genişləndirici pul siyasəti nəticəsində faiz dərəcələrinin azalması səbəbindən investisiya, ümumi xərc və gəlir artmır. Sərt pul-kredit siyasəti həyata keçirildikdə, mərkəzi bank nominal pul kütləsini azaldır və bununla da, sabit qiymətlə real pul kütləsini azaldır: faiz dərəcələri artır və gəlir azalır. Pul siyasətinin effektivliyi əmtəə bazarı əyrisinin mailliyindən asılıdır. Likvidlik effekti pul tələbinin faizə həssaslığını ölçür. Pul kütləsində artıqlıq olduqda, bu vəziyyətdən çıxmaq üçün istiqraz alınır. İstiqrazlara izafi tələb yaranır ki, bu da faiz dərəcələrinin azalmasına, pul tələbinin və qiymətlərinin artmasına, dolayısı ilə pul kütləsinin azalmasına səbəb olur (8, s. 26).

4. Pul-kredit siyasətinin həyata keçirilməsində effektiv metodlar

Maliyyə böhranları bir çox ölkələrin mərkəzi banklarını pul-kredit siyasətinin məqsəd və alətlərinə yenidən baxmağa məcbur edir. Məcburi ehtiyat sisteminə malik ölkələrdə bu alət banklar üçün əlavə gəlir mənbəyi rolunu oynayır. Buraya kommersiya banklarının xarici valyuta öhdəlikləri də daxildir. Bu ölkələrdə standartların əsas məqsədi ehtiyat tədbirlərinin görülməsidir. Mərkəzi bankların qeyri-standart pul siyasəti tədbirlərindən istifadə etməsi kredit kanalını əsas kanala çevirir. Mərkəzi bank, bank ehtiyatlarının artması ilə monetar ekspansiyayı davam etdirərək portfelindəki dövlət istiqrazlarının sayını artırır (7, s. 65).

İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi hökumətin iqtisadi vəzifələrini yerinə yetirmək üçün passiv üsuldur. Mərkəzi banklar tez-tez iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin məqsədyönlü maliyyələşdirilməsi üçün köməkçi əməliyyatlar həyata keçirirlər. Açıq bazar əməliyyatlarında mərkəzi bank istiqrazları, səhmləri və xəzinə veksellərini alır və satır. İnkişaf etmiş ölkələrdə belə əməliyyatlar pul bazarının idarə olunmasında əsas vasitədir (10, s. 49).

Mərkəzi bank qiymətli kağızları açıq bazarda satın aldıqda, uçot dərəcəsini aşağı salır. Mərkəzi bankın genişlənmə siyasəti daha səmərəli hesab olunur (4, s. 16). İqtisadiyyatın inkişafı üçün əsas şərt pulun vahid tempidir.

5. Pul-kredit siyasəti və iqtisadi artıma təsirinin təhlili

Faiz kanalı milli iqtisadiyyatın real sektoruna ciddi təsir göstərmir. Milli iqtisadiyyatda istifadə olunmamış külli miqdarda sərbəst nağd pul maliyyə potensialının azalması səbəbindən durğunluğa səbəb olur. Dövlətin milli iqtisadiyyatının artımı üçün əlverişli şəraiti təmin edən əsas iqtisadi üsullarından biri, milli iqtisadi siyasətin tərkib hissəsi olan pul siyasətidir.

Belə ki, 2009-2015-ci illərdə dünya iqtisadiyyatının orta illik artım tempi təxminən 3,5%, Azərbaycanda isə 1% -dən az idi. BVF-nin proqnozlarına görə, 2018-ci ildə artım tempinin Çində 6,6%, ABŞ-da 2,7%, Aİ-də 2,2%, Böyük Britaniyada 1,5%, Yaponiyada 1,2%, Azərbaycanda 1,7%, inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında isə ən yüksək artım tempinin olacağı gözlənilir. Aşağı iqtisadi artım templəri ilə yanaşı, əksər ölkələrdə bir çox maliyyə alətləri üzrə mənfi faiz dərəcələri fonunda dövlət borcunun artması və birjələrdə həddən artıq istiləşmə müşahidə olunur. Mövcud iqtisadi vəziyyət dünyanın müxtəlif ölkələrində pul siyasətinin iqtisadi artım templərinə təsirinin qiymətləndirilməsi problemini aktuallaşdırmışdır (1, s. 17).

Tədqiqatçıların fikrincə, tarixən pul siyasətinin iqtisadi inkişafa təsiri məsələsi A.Smitin əsərlərindən başlayır. S.Volş hesab edir ki, iqtisadiyyatın monetar tənzimlənməsi konsepsiyası

1911-ci ildə İ.Fişerin “Pulun alıcılıq qabiliyyəti” əsərinin nəşrindən sonra əhəmiyyətli inkişaf əldə etmişdir. İ.Fişerin nəzəriyyəsi $MV = PQ$ formalı mübadilə tənliyinə əsaslanır. O hesab edirdi ki, qısamüddətli dövrlər üçün pul dövriyyəsinin sürəti V və istehsalın həcmi Q sabitdir, ona görə də pul kütləsi M ilə P qiymətləri arasında düz mütənəşib əlaqə mövcuddur (11, s. 28).

Qeyd edək ki, müasir iqtisad elmində pul siyasətinin transmissiya mexanizminin strukturuna və ona daxil olan kanallar toplusuna hələ də vahid yanaşma işlənib hazırlanmamışdır, bu da dünyanın müxtəlif ölkələrində onun həyata keçirilməsinə praktiki yanaşmalarda fərqliliklərə səbəb olmuşdur.

Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, son onilliklər ərzində xarici və Azərbaycan iqtisadçıları pul siyasətinin transmissiya mexanizmi kanallarının effektivliyinin təhlili üsullarını öyrənmək üçün tədqiqatlar aparırlar. Bu məsələyə həsr olunmuş çoxlu sayda elmi işlərə baxmayaraq, vahid və ümumi qəbul edilmiş metodologiya hələ hazırlanmamışdır.

İnflyasiyanın azaldılması və iqtisadi artımın stimullaşdırılması məqsədilə Azərbaycan Mərkəzi Bankı 2021-ci ilin sentyabr ayında ölkənin pul-kredit siyasətinin əsas alətlərindən birinə çevrilən 5,5% faiz dərəcəsini tətbiq etdi. Eyni zamanda, vergi praktikasında istinad kimi yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi (onun dəyəri 8,25%) istifadə edilmişdir (2, s. 45).

2022-ci ilin yaz-yay aylarında bir sıra neqativ amillərlə (manatın məzənnəsinin zəifləməsi, inflyasiya səviyyəsinin yüksəlməsi, Azərbaycan şirkətlərinə qarşı sanksiyaların tətbiqi və s.) nəzərə alınaraq, əsas faiz dərəcəsi altı dəfə artırılaraq illik 17%-ə çatıb.

Pul siyasətinin ölkədə iqtisadi artıma təsirini qiymətləndirmək üçün müəlliflər 2019-2023-cü illər üçün empirik məlumatlar əsasında reqressiya modelini hesablayıblar.

Yüksək keyfiyyətli və dəqiq reqressiya modelini qurmaq üçün biz müqayisəli qiymətləndirmə aparacağıq və bəzi amilləri aradan qaldıracağıq. Korrelyasiya əmsalının əhəmiyyətini qiymətləndirmək üçün t -müşahidələrin hesablanmış qiymətini müəyyən edilmiş əhəmiyyət səviyyəsi ($\alpha = 0,05$) nəzərə alınmaqla hesablanan t -testinin kritik qiyməti ilə müqayisə etməklə Tələbənin t -testindən istifadə edilir və sərbəstlik dərəcələrinin ($n - 2$) əldə edilir. Bizim vəziyyətimizdə bütün amillərin asılı dəyişən Y ilə əhəmiyyətli əlaqəsi var. Beləliklə, tələb testinin faktiki və cədvəlləşdirilmiş qiymətlərini müqayisə edərək, seçilmiş amillərlə ölkənin ÜDM-nin həcmi arasında əlaqənin olması qənaətinə gəlirik (5, s. 33).

İqtisadi artımın dayanıqlı templərinin təmin edilməsi və cəmiyyətin rifahının yüksəldilməsi üçün ən mühüm şərtlər iqtisadiyyatın xarici şəraitdə baş verən dəyişikliklərə həssaslığının azaldılması və daxili struktur problemlərinin həllidir.

Ölkəmizdə iqtisadi artıma şərait yaratmaq üçün əsas kimi, Azərbaycan Mərkəzi Bankının pul siyasətini təkmilləşdirməsi vacib olan məsələlərə aşağıdakıları aid edə bilərik:

- a) Pul kütləsini artırmaq üçün faiz dərəcəsini azaltmaq və pul kütləsinin inkişafını stimullaşdırmaq;
- b) Resurs bazasını genişləndirmək üçün kredit təşkilatlarının uzunmüddətli yenidən maliyyələşdirməyə buraxılması imkanlarını genişləndirmək;
- c) Rəqabət əsasında tanınan iqtisadiyyat sektorunda fəaliyyət göstərən müəssisələrə güzəştli kredit verilməsi;
- d) Bankların kredit qoyuluşlarını nəzərə almaqla onların tənzimlənməsi standartlarını fərqləndirmək;
- e) Dövlətin nəzarətində olan investisiya fondlarının qiymətli kağızlarının alınması yolu ilə Azərbaycan iqtisadiyyatının innovativ inkişafının maliyyələşdirilməsinə yönəlmiş uzunmüddətli pul emissiyası mexanizmini yaratmaq.

Asılı dəyişən üçün reqressiya nəticələri

Dəyişən	-əmsal β	Standart xəta β	B	Std. oş. β	$t(3)$	p səviyyələri
Св. член	—	—	-9142,18	11 621,85	—	0,488911
X_2	1,239473	0,884152	12,21	8,71	1,401878	0,255503
X_5	-0,49138	1,119435	-1,04	2,37	—	0,690387
X_6	—	0,232635	-0,08	1,28	—	0,954123
	0,014531				0,062463	
X_7	0,049626	0,316938	0,12	0,78	0,15658	0,88552
X_8	0,223099	0,142994	301,57	193,29	1,560193	0,216622
X_{10}	0,052477	0,096344	2,59	4,76	0,54468	0,623853

Nəticə

İqtisadi artım amilləri arasında pul-kredit siyasətinin rolu son illərdə dinamik inkişaf edən əsas tədqiqat mövzularından biridir. Maliyyə bazarlarının dünya iqtisadiyyatı üçün əhəmiyyətinin artmasının təkrar istehsal prosesinə və insanların rifahına təsir etməməsi mümkün deyil. Müxtəlif ölkələr üçün və müəyyən şərtlərdə bu təsir müsbət, digərləri üçün mənfi olur. İqtisadi artımı izah edən amillər: elmi-texniki tərəqqi, kapitalın toplanması, əhalinin artımı, maliyyə bazarı ilə müqayisədə real sektorun fəaliyyət parametrlərinin müəyyən edilməsi ölkələrin sosial-iqtisadi inkişafında böyük rol oynayır.

Real sektorda iqtisadi sektorun qarşılıqlı təsirinə vasitəçilik edən pul-kredit siyasəti maliyyə bazarı vasitəsilə ənənəvi amillərin potensialını genişləndirərək iqtisadi artıma müsbət təsirləri artırır. Pul siyasəti apararkən mərkəzi bank tez-tez bir-birinə zidd olan iki vəzifəni həll edir: bir tərəfdən, istehsalın stimullaşdırılması, digər tərəfdən isə, inflyasiyanın artmasının qarşısının alınması. Pul-kredit siyasətinə iqtisadiyyatda 2 fərqli aspektdən yanaşılmışdır: geniş və dar. Geniş mənada yanaşma iqtisadiyyatı aşağı inflyasiya ilə ucuz və sərfəli kreditlə təmin etməklə iqtisadi artımı təmin etmək, əhalinin rifah halını yaxşılaşdırmaq, işsizlik və yoxsulluqla mübarizə aparmaq məqsədi daşıyır. Dar mənada bu siyasət milli valyutanın və qiymətlərin sabitliyini təmin etmək məqsədi daşıyır.

ƏDƏBİYYAT

1. Məmmədov Z., İbrahimov Z. Pul, kredit və banklar (suallara cavab). Bakı: Azərneşr, 2009, 205 s.
2. Məmmədov Z. Pul, kredit və banklar. Dərslik. Bakı: Azərneşr, 2008, 320 s.
3. Глазьев С. О роли Центрального банка России в экономическом кризисе: проблемы и решения // Экономическое возрождение России. 2014, №4, с. 19-23.
4. Горюнов Е., Дробышевский С., Трунин П. Денежно-кредитная политика Банка России: стратегия и тактика // Вопросы экономики. 2015, №4, с. 53-85.
5. Дробышевский С., Киюцевская А., Трунин П. Мандат и цели центральных банков: эволюция и уроки кризиса // Вопросы экономики. 2016, №5, с. 5-24.
6. Мойсеев С., Пантина И. Таргетирование реального валютного курса // Вопросы экономики. 2016, № 5, с. 44-65.
7. Adrian T., Shin H. Liquidity, Monetary Policy, and Financial Cycles // Federal Reserve Bank of New York Current Issues in Economics and Finance, S. 14, N.Y. 2018, pp. 1-7

8. Aghion P., Howitt P., Mayer-Foulkes D. The Effect of Financial Development on Convergence: Theory and Evidence // Quarterly Journal of Economics, S 120/1. Cambridge: 2015, pp. 173-222
9. Chipote P., Makhetha-Kosi P. Impact of Monetary Policy on Economic Growth: A Case Study of South Africa. Mediterranean Journal of Social Sciences, 2014, Vol. 5, İss. 15, pp. 76–84
10. Filardo A., Hofmann B. Forward Guidance at the Zer Lower Bound. BIS Quarterly Review, Basel: 2014, 254 pp.
11. Finland Working Together To Sustain Success, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Cedex: 2010, 233 pp.

Резюме

Самир Мамедов

*Роль денежно-кредитной политики в экономике и
ее влияние на экономический рост*

В нашем исследовании изучалось влияние денежно-кредитной политики на обеспечение благоприятных условий для роста национальной экономики. Также здесь были рассмотрены основные показатели, характеризующие эффективность реализации денежно-кредитной политики в Азербайджане. Денежно-кредитное регулирование считается важнейшей составляющей экономической политики государства. Влияние банков на экономику – очень важный вопрос. Предоставляя кредиты, банки придают особый импульс экономике и ее развитию.

Центральные банки всегда находились в центре внимания кредитных организаций, занимающихся регулированием денежно-кредитной системы. Центральный банк выполняет координирующую роль для других банков и определяет методы их экономического регулирования. Центральный банк контролирует банковскую систему страны. Центральный банк выпускает и изымает из обращения банкноты. Центральный банк не имеет институционального определения, все определения функциональны. Международный валютный фонд – это внутреннее финансовое учреждение, которое контролирует основные аспекты финансовой системы центрального банка. В результате финансовой политики, проводимой центральными банками, цены и обменные курсы могут существенно измениться. Правильная политика центральных банков ускоряет рост производства, а также способствует ликвидации безработицы. Одним из основных направлений деятельности Центрального банка, являющегося основой экономического развития, является обеспечение стабильности валюты и регулирование ее покупательной способности. Банковская система Азербайджана переживает переходный период. В сложившейся ситуации элементы банковской системы и их взаимодействие должны быть полностью адаптированы к требованиям рыночной экономики. В последние годы в Азербайджане прекратили свою деятельность различные банки. Кроме того, можно также отметить, что за последние годы в нашей стране в банковском секторе был проведен ряд реформ. Текущая ситуация, характеризующаяся ослаблением экономического роста и производительности в ряде стран, показывает, что банки проводят политику сокращения, а не стимулирования денежно-кредитной политики. Основными рабочими каналами трансмиссионного механизма являются деньги и иностранная валюта. Процентный канал не оказывает серьезного влияния на текущий сектор национальной экономики. Большой объем неиспользованных свободных денежных средств в национальной экономике создает стагнацию из-за снижения финансовых возможностей. Значительно более быстрый рост рынка депозитов по сравнению с рынком кредитов оказывает негативное влияние на экономический эффект банковской системы. То есть, несмотря на сильное денежное обращение, банки не могут идентифицировать пользователей кредитных ресурсов.

Ключевые слова: *денежно-кредитная политика, экономический рост, процентная ставка, экономический анализ*

Summary

Samir Mammadov

The Role of Stamp-Credit Policy in the Economy and Its Impact on Economic Growth

In our study, the effect of monetary policy on providing favorable conditions for the growth of the national economy was studied. Also here, the main indicators characterizing the effectiveness of the implementation of monetary and credit policy in Azerbaijan were reviewed. Monetary and credit regulation is considered the most important component of the state's economic policy. The impact of banks on the economy is a very important issue. By giving loans, banks give special impetus to the economy and its development.

Central banks have always been the focus of attention of credit institutions involved in the regulation of the monetary system. The Central Bank has a coordinating role for other banks and determines their economic regulation methods. The Central Bank supervises the country's banking system. The Central Bank issues and withdraws banknotes from circulation. Central bank has no institutional definition, all definitions are functional. The International Monetary Fund is an internal financial institution that controls the main aspects of the central bank financial system. As a result of the financial policy implemented by central banks, prices and exchange rates can be significantly changed. The right policy of central banks accelerates the growth of production and also helps to eliminate unemployment. One of the main activities of the Central Bank, which is the basis of economic development, is to ensure the stability of the currency and regulate its purchasing power. The banking system in Azerbaijan is going through a period of transition. In the current situation, the elements of the banking system and their interaction should be fully adapted to the requirements of the market economy. There have been various banks that have stopped operating in Azerbaijan in recent years. In addition, we can also note that a number of reforms have been carried out in the banking sector in recent years in our country. The current situation, characterized by the weakening of economic growth and productivity in a number of countries, shows that banks are pursuing a policy of contraction rather than stimulating monetary policy. The main operational channels of the transmission mechanism are money and foreign currencies. The interest channel does not have a serious impact on the current sector of the national economy. A large amount of unused free cash in the national economy creates stagnation due to reduced financial capacity. A significantly faster growth of the deposit market compared to the credit market has a negative impact on the economic effect of the banking system. That is, despite the strong money circulation, banks cannot identify the users of credit resources.

Key words: *monetary policy, economic growth, interest rate, economic analysis*

Redaksiya heyətinin üzvü i.e.d., prof. Həsənli Yadulla Həmdulla oğlu rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.